

Geest en Vorm zijn in God identiek, volkomen hetzelfde.

En zou Dr v. d. V. S. daartegen inbrengen, dat aan de Schrift geen wijsgeerige begrippen kunnen worden ontleend, dan wijs ik hem op Aristoteles, die de godheid den zuiversten vorm noemde.

Maar ik weet, Aristoteles is zijn bête noir.

Daarom wend ik mij dan tot zijn amicissimus Plato. Voor Plato school de vorm in de idee. Zelfs naar de woordafleiding hangen vorm en idee ten nauwste samen.

En waar Plato God de hoogste idee noemde, stemt hij op dit punt tenminste met Aristoteles overeen.

Er is m.i. tusschen a en b een ernstige tegenstelling, die zakelijk besproken kan worden.

De „Vorm“ als hoogste Idee, als identiek met Geest, d.w.z. de vorm-zonder-gedaante, staat hier tegenover de mededeelingen der Heilige Schrift, zooals een eenvoudig lezer dat woordelijk lezen kan en zooals wij ze al lezende wel moeten „denken“ als we de Schrift niet willen tegenspreken.

Dat daarmee de figuurlijke en symbolische voorstellingen der Schrift niet vervallen, is vanzelfsprekend. Als de Heere een rotssteen heet, dan is dat heel iets anders dan dat er staat: toen ontstak de toorn des Heeren, of: toen kwam de Heere neder in een wolk en sprak met Mozes.

Het spijt mij, dat Prof. Hepp deze kwestie niet principiële behandelt. Ik betreur het ook, dat hij op blz. 31 oneerbiedig over God durft te schrijven als „levende ziel“. Zulk railleeren op ernstig werk is zijner onwaardig, vooral als over het heiligste gesproken wordt.

Wat hij schrijft op blz. 32 over „de zuiverste vorm“ (de argeloze lezer moet hier verstaan: „gedaante“) bij Aristoteles, is in vierkante tegenspraak met de historisch juiste opvatting van Aristotelische „vorm“ in het hierboven gegeven citaat uit „De Reformatie“. Daarom is dit „wetenschappelijk“ verhaal aan den eenvoudigen lezer misleidend.

Zakelijke bespreking der vraagstukken zou ons verder kunnen brengen, maar dit brengt slechts verwarring.

De titel van de tweede brochure doet hetzelfde vreezen. Want het „voortbestaan“ der ziel wordt onder ons door niemand in twijfel getrokken. Het spijt mij, dat ik „polemisch“ moet schrijven, en dan nogal in mijn rustperiode, maar de aantijging van beelden-dienst (want dat is het anthropomorfisme zooals Prof. Hepp dat beschrijft) en van „Biblicisme“, door iemand, die voor zijn Gods-voorstelling het Aristotelische „vorm“-begrip en de Platonische „idee“ te hulp roept, is toch al te onverdragelijk om het zoo maar over zijn kant te laten gaan. Prof. Hepp doe de „deformateurs“ in elk geval recht en geve geen valsche ziektebeeld!

Wolfheze, 19 Oct. 1936.

A. JANSE.

Naschrift. Aan bovenstaand artikel van den heer A. Jansse, over wiens aanvankelijk herstel we dankbaar zijn, geven we gaarne een plaats. Uit onze bespreking van Prof. Hepps al te professorale (immers: de diagnose vóórstellende) brochure, weten onze lezers reeds, dat ik de verschijning er van betreur, en dat ik ze een specimen van „persoonlijke“ polemiek vind, zoo, als we in de laatste jaren niet meer onder ons beleefd hadden. En nu uit de dagbladders gebleken is, dat Prof. Hepp zelfs „leergeschieden“ meende te moeten constateeren, waarvoor... tot haar eigen verrassing... de Synode mobiel worden moest, geloof ik, dat bovenstaande bijdrage er toe kan medewerken, dat de meningsverschillen tot hun juiste proportie worden teruggebracht. Dat is immers

de eerste voorwaarde voor een zakelijke bespreking.

Indien Prof. Hepp niet in de eerste week der Synode zijn polemieek (brochure I) begonnen was, en niet, vóórdat het debat over de meningsverschillen geopend was, reeds had aangekondigd, dat hij in elk geval nog vier brochures zou doen verschijnen, we zouden misschien den heer Janse gevraagd hebben, zijn bijdrage van hierboven te laten rusten, en te volstaan met de verklaring, dat hij op de vraag van Prof. Hepp, of God handen, voeten, etc. heeft, al lang antwoordde: natuurlijk niet. Zoo althans onderstelde ik van den aanvang af, dat de heer Janse zou hebben geantwoord. En dan hadden we verder de zaak misschien kunnen laten rusten. Nu evenwel Prof. Hepp van plan is — en reeds vóór de Synode van plan was — zijn opinie in vier brochures, en dan onder dien titel, en onder de suggestieve vooropstelling van dié „diagnose“, bekend te maken, zien we geen enkele reden, om den heer Janse te verzoeken, te zwijgen.

Er is in een openbare vergadering ter Synode door Prof. Hepp gezegd, dat er een „cahier“ was met allerlei uittalingen, die de zorg van Prof. Hepp opwekken. Och ja; ik neem op me, binnen een paar uren uit de geschriften van Prof. Hepp een cahier samen te stellen, gevuld met uittalingen van hem, die ik belijst onjuist acht, en die ik, als ze doorgedacht zouden worden, zoowel om de daarin aan den dag tredende denkmethode, als om den inhoud gevaarlijk vind. Ik denk met name aan zijn standpunt inzake mystiek, intuïtie, aan zijn onderscheiding tusschen reflexie en intuïtie in God, etc., en ook aan de door den heer Janse hierboven geciteerde wijsgeerige uittaling van Prof. Hepp. Maar ik heb er nooit aan gedacht, zulke cahiers samen te stellen. Ik geloof bovendien, dat Prof. Hepp dadelijk van mijn oude plunje een soortgelijk cahier kan samenstellen. En uit Kuypers werken zie ik ook kans.

Maar ik heb het liever over uittalingen, waaruit iemands werkelijke, en bewust voorgedragen overtuiging blijkt.

En daarom neem ik gaarne ook deze bijdrage op als bewijs, dat men in 1936 wel wat erg aan het opblazen geweest is.

K. S.

„Geen duimbreed“. Brochure inzake synodebesluit betreffende het lidmaatschap van N.S.B. en C.D.U.

De van het begin af in ons blad gevolgde regel eischt, dat ik zelf een aankondiging geef van de brochure, die tegen het eind van deze week verschenen zal zijn, en waarin ik het bekende synodebesluit inzake het lidmaatschap van N.S.B. en C.D.U. verdedig en tracht aan te geven, waarom het begrijpelijk en noodzakelijk te noemen is.

De titel is ontleend aan het bekende woord van Dr A. Kuypers, gesproken in de rede, waarmee hij de Vrije Universiteit geopend heeft, en dat men op den Vrije Universiteitskalender terecht in de herinnering van ons volk levendig houdt: geen duimbreed is er op heel 't erf van ons menschelijk leven, waarvan de Christus, die aller Souverein is, niet roept: „Mijn!“

Door dit woord, dat zooveel gereformeerden wakker geschud heeft, ook nu voorop te plaatsen, wil ik slechts aangeven, wat voor mij persoonlijk een van de hoofdzaken is in de onderhavige kwestie. Zeker, het is goed, en noodig, tegen bepaalde beginselen en program-punten van beide organisaties bezwaar in te brengen. Maar daarbij moet men niet blijven staan. Men behoort ook zich rekenschap te geven van het zoo mogelijk nog

volwassene, behandelen, maar als een kindeke. En dat heeft Hij gedaan. Hij heeft Zijne genade in Christus geschonken, heeft door Christus onze schuld doen verzoenen, en door Christus voor ons het heil doen verwerven, en schenkt ons dat nu door den Heiligen Geest.

's Menschen eigene verdienste en werk zijn hierbij geheel uitgeschakeld. De mensch behoeft voor de heilgenieting slechts aan te nemen, zich geheel door Gods ontferming het heil te laten bedienen en toedienen. Als God geen anderen heilsweg geopend had dan dien eersten, door des menschen eigen werk en verdienste, dan verkreeg niemand dat heil, en werd niemand behouden en gezaligd. Maar God heeft in plaats van dien eersten weg van 's menschen eigen verdienste, nu voor hem geopend dien van Zijne volle genade in Christus, om Zijn heil ons deelachtig te doen worden. In plaats van het werkverbond, bestelde Hij over ons het genadeverbond, de verlossing en zaliging in en door Christus. En zoo kunnen we behouden worden en worden we gered. Daarvoor dankte de Heere nu God, dat Hij, hoewel zoo groot en hoog, Heere van hemel en aarde, toch als een Vader zulk een heilsweg van erbarmende liefde voor ons geopend heeft, dat Hij in vaderlijke goedheid en door souvereine beschikking het werkverbond voor ons vervang door het genadeverbond.

Maar daar is toch nog meer. Dat genadeverbond heeft God aan Israël geschonken als in den vorm of het kleed van het werkverbond. Hij gaf Zijne wetten en instellingen, verordeningen en beschikkingen, van besnijdenis, offers, sabbath, met de bepaling: doe dit, en gij zult leven. Dat was alles schaduw, symbool, figuurlijke tekening, van Christus. Die komen zou, en van Zijnen verlossingsarbeid. Priester, offer, tabernakel, Mozes, Aäron, alles wees op Christus, sprak van Hem en Zijn

bedenklijker algemeene verschijnsel, dat over een breed veld van het menschelijke leven door velen losgelaten wordt de eisch, waarmee Dr A. Kuypers ons gereformeerde volk tot nieuw leven heeft gebracht: het optrekken in gesloten colonne als christenen achter het vaandel, dat het „Pro Reges“ duidelijk lezen liet. Het ergste is tenslotte, dat het „beginnel der christelijke politiek“ wordt prijsgegeven.

Ik weet niet, of in de pers der N.S.B. al met de noodige scheldwoorden is gereageerd op het besluit der Synode. Verwonderen zou het niet; maar het kan ook zijn, dat men het daar in deze weken zoo druk heeft met andere kwesties — devaluatie b.v. — dat men geen tijd heeft voor deze synodale kwesties. Het duurt altijd een poosje, eer artikelen persklaar zijn, vooral als ze komen moeten door bemiddeling van iemand, die auteur van N.S.B.-drukwerken heet, doch ook in staat is, in eigen ongecorrigeerd handschrift te melden, dat een „artikel“ van hem in massa „verspreidt“ wordt. Hoe het zij, de C.D.U. — zie Persschouw — heeft zich reeds uitgelaten. En zal het ook verder doen.

Eer nu de misverstanden verder doordringen — ik denk met name aan de klacht, dat de kerk het terrein der politiek betrad, en dat ze zich met een bepaalde politieke partij identificeerde (wat natuurlijk dwaasheid is, denk maar aan de Staatkundig Gereformeerde partij) — leek het me goed, een plan ten uitvoer te leggen, dat ik reeds tijdens de Synode aan een in de pers vermelde commissie heb meegedeeld: uitgave n.l. van een geschrift, waarin ik zou aangeven de gronden, waarop m.i. de door de Synode aangenomen conclusies juist zijn.

Want ook aan deze en dergelijke misverstanden wijd ik in deze brochure enkele bladzijden.

K. S.

Dal der Doodsschaduw.

1914—1918.

Ter gedachtenis aan de in Christus gestorvenen gedicht, na lezing van Prof. Dr Ph. Witkop's „Kriegsbriefe Gefallener Studenten“

Waar door het doodend lood de sterke jongens [schreiden]

Schier afgesneën, maar bij het vliedend levenslicht Hun oogen hielden nog in vrede op God gericht Nu hunne jonge ziel van 'leven dra moest [scheiden]

En dan, herin'rend, in een stil-verbloedend beiden Terwijl het lichaam pijnd' en vlamde, gansch [ontwricht]

Nog eens hun leven schouwden, van gená door- [licht]

Om hoven beë getroost, ten dood zich te be- [reiden...]

Daar werd het pril geloof, gegroeid in biltre smart Eerst wonderschoon voleind: God had hun wee- [nend hart]

En Englen droegen z' uit ver buiten alle lijden.

Hun doode stof, zoo driest ten rugweer opgelast Verging al ras, en werd ten droeven, schaamlas [last]

Maar haast herrijst het, nieuw, tot eeuwiglijk [verblijden!]

heilswerk, gaf zinnebeeldig te zien het heil, dat Hij zou verwerven en schenken, en hoe Hij dat zoo aanbrengen. Zelfs was in de besnijdenis Christus dood aangeduid. Maar om in dat alles nu Christus en Zijnen heilswerk te zien, moest het worden doorzien. Dan moest men niet bij het uitwendige blijven staan, bij wel en offer op zichzelf, bij vleeschelijke besnijdenis en toebehooren tot Abrahams zaad en Israëls volk, bij loutere sabbathrust en bloot zichtbare onderhouding van Gods geboden. Er moest dan verstaan worden: Gods offers zijn een gebroken geest en verslagen hart. Die priester, dat offer, die besnijdenis, beelden iets af, waren zichtbare voorstelling van een geestelijke realiteit, op welke het aankwam. Het ging er om, daarbij Gods genadewerk te aanschouwen, en Zijnen te zenden Messias. Men moest dan om zoo te zeggen kunnen lezen, geestelijk kunnen overleggen, afleiden, redeneeren. Er moest dan bekwaamheid zijn tot symbolische, zinnebeeldige, opvatting en verklaring. Men moest wijs en verstandig zijn als een geestelijk volwassene, en geen kindeke, dat aanziet, wat voor oogen is, en dat aangrijpt, maar geen begrip heeft van wat daar geestelijk achter schuilt of daarheen mag schijnen.

En zie nu Israël. Als volk, in zijne meerderheid, heeft het Gods instellingen en verordeningen er aan bevolen en geschonken, niet begrepen. Het zag z' niet als beelden van Christus en Zijn heilswerk. Den geestelijken zin er van, hare eigenlijke bedoeling naar het genadeoogmerk Gods, markten zij niet. Maar zij namen die als de middelen, waarmee zij zelve zich het heil verwerven en de achtig konden en moesten maken. Vleeschelijke besnijdenis en toebehooren tot Gods Israël waarborgde toch hunne macht en heerlijkheid straks. Wij zijn immers Abrahams zaad. Onderhouding der wetten, het brengen van de voorgeschreven offers,

Zoo wou.

In dezen
En hen,
In d'enge

„Dies zullen

Om zóóve
En kniele
Die Sata

Uitzuiver
Nu heme
En bij h
En ster
Dat waar
Gods gro

UK
EN

„Het v
gen doo

In deze
bolsjewist
de gemeen
eens uitd
gansche l
een „lanc

Het is d
reeds opt
bolsjewist
delingen

basis, en
methode
stellingen

heid. Op
conclusies

Zoo he
de gemeen

daarover
volk zich

het al zi
dat op o
medewerk

bij een d
arbeid, o
goederen

Openlijk
strijd voe

een strijd
zijn arbel

zelfs scha
„grondige
men hem

leiding de

1) Sida
nism, d
2) Vgl.

het zich
aangeroer

het sabba
spinsels.

leven, da
gezegde h

rechtighe
God hun

leeren uit
nen, wat

te beschik
hooger, e

Door di
tegen den

toen Hij e
eindelijk

vulling, e
ontvangen

niet, toen
alles gepr
zij niet al

voorrecht
zij niet. I
eindelijk
van Zijne
en naar

Zoo he
zine door
typen nie
misbruikt
van God
kruis en i
werd het
volwassen
staan, ma
zin. Eigen
doordenke
Het werd

POPULAIR-WETEN- SCHAPPELIJKE SCHETSEN

De Nieuwe Bedeeling in hare noodzakelijkheid en rijke ontferming tegenover de Oude.

II.

Maar de Heere dankt niet slechts voor deze openbaring Gods van Zijn heil aan kinderkens, doch ook voor Zijne verberging er van voor wijzen en verstandigen. Was het dan eenmaal in die heilsopenbaring anders, en was ook die verberging noodig? In zekeren zin ja. Toen God den mensch schiep, schiep Hij hem volmaakt, zoodat hij nog wel zich ontwikkelen kon en tot hooger staat en heerlijkheid klimmen, maar toch zonder gebrek was, en in alles als volwassen, niet alleen lichamelijk, maar ook geestelijk, in kennis, gerechtigheid, en heiligheid. Hij was toen wijs en verstandig, in staat en geroepen om het heil, de hem voorgestelde heerlijkheid en zaligheid, zich te verwerven en op grond van eigen werk te zien toebedeeld. Hij was toen niet als een kindeke, en God behandelde hem ook niet als een kindeke in de verkrijging van die hoogste volkomenheid. Zij moest toen rusten op zijne eigene werkzaamheid.

Maar dat is geheel misgegaan. De mensch verzette zich tegen God en viel. Met zijn eigen doening het geheel verkeerd. Hij werkte zich den dood, in plaats van het leven. Zou de mensch behouden worden, de hoogste zaligheid deelachtig worden, dan moest God daartoe eenen anderen weg kiezen, het eigen doen des menschen uitsluiten, hem niet als eenen wijze en verstandige, als eenen

asel, dat over een
n door velen los-
r A. Kuyper ons
heeft gebracht: het
istenen achter het
ik lezen liet. Het
der christelijke

al met de noodige
estuit der Synode.
kan ook zijn, dat
heeft met andere
en geen tijd heeft
t altijd een poosje,
als ze komen moe-
die auteur van
staat is, in eigen
dat een „artikel“
t. Hoe het zij, de
n reeds uitgelaten.

doordringen — ik
kerk het terrein
met een bepaalde
nuriijk dwaasheid
reformeerd partij
voer te leggen, dat
de pers vermeld-
n.l. van een ge-
gronden, waarop
conclusies juist zijn.
is verstanden wijd
en.

K. S.

KUNST

wen.

in Christus gestor-
van Prof. Dr. Ph.
fallener Studenten“
e sterke jongens
[schreiden
edend levenslicht
op God gericht
even dra moest
[scheiden
rbloedend beiden
vlamde, gansch
[ontwricht
van genâ door-
[licht,
ood zich te be-
[reiden....

id in bittre smart
d had hun wee-
[nend hart
uiten alle lijden
rugweer opgetast
even, schaamlie-
[last.
v, tot eeuwlglijk
[verblijden!]

a het heil, dat Hij
hoe Hij dat zoo
njdienis Christus
alles nu Christus
moest het worden
ij het uitwendige
op zichzelf, bij
hooren tot Abra-
tere sabbathrust
an Gods geboden.
Gods offers zijn
hart. Die priester
en iets af, waer-
bestelijke realiteit
ag er om, daarin
en, en Zijnen te
om zoo te zeggen
a overleggen, af-
an bekwaamheid
ige, opvatting en
verstandig zijn al-
een kindeke, dat
t aangrijpt, maar
geestelijk achter

zijne meerderheid
ordeningen er aan
repen. Het zag ze
n Zijn heilswerk
ure eigenlijke be-
Gods, merkten zij
middelen, waar-
erwerven en deel-
ten. Vleeschelijke
hods Israël waar-
eerlijkheid straks
Onderhouding der
geschreven offers

Zoo wou de HEER nu hier Zijn lieve kinderen
[weiden,
In dezen bangen ban van aarde's wreedst gericht
En hen, geveeld als door een bliksemenden zucht
In d'enge poort der trouw, ten eeuw'gen leven
[leiden.

„Dies zullen wij, hun broeders, wijd Zijn lof ver-
[breiden
Om zóoveel milde liefde in zóoveel leed gesticht
En knielend nlijen voor den Koning van het Licht,
Die Satan sloeg, waar duivlen doodendansen
[reiden.

Uitzuivrend al den drab uit veler vragen wel,
Nu hemellicht in levensheimen kwam breken
En bij het loopgraaf-vuur aan zondaars Zijn bestel
En stervensvrede gaf, zoo onvergeetlijk schoon,
Dat waar op jonge levens houten kruisen steken
Gods groote glorie brandt, temidden van de
[doën.

JAN DE MARÉ.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Een nieuwe Moraal?

V.

„Het vertrouwen op God is vervan-
gen door den Dienst van den Mensch.“¹⁾
In deze tartende woorden vallen de Webbs de
bolsjewistische opvattingen over den „dienst aan
de gemeenschap“ samen. Zij geven daarmee nog
eens uitdrukkelijk te kennen dat het atheïsme het
gansche Russische leven beheerscht: Rusland wil
een „land zonder God“ zijn.²⁾

Het is dus verkeerd, zooals we den vorigen keer
reeds opmerkten, om bij de beoordeeling van de
bolsjewistische samenleving, de afzonderlijke han-
delingen eerst los te maken van hun godlooze
basis, en dan de waarde daarvan te bepalen. Deze
methode sticht louter verwarring: abstracte voor-
stellingen nemen de plaats in van de werkelijk-
heid. Op die wijze kunnen nooit bevredigende
conclusies worden getrokken.

Zoo heeft het weinig zin om den „dienst aan
de gemeenschap“ op zichzelf te beschouwen, en
daarover een oordeel uit te spreken. Als een
volk zich vereenigt tot een heilloos doel, als
het al zijn krachten geeft aan een bouwwerk
dat op ondeugdelijke fundamenten rust, is elke
medewerking af te keuren. De talenten worden
bij een deelname aan een dergelijken collectieven
arbeid, ook wanneer zij de voortbrenging van
goederen beoogt, misbruikt.

Openlijk betuigen nu de bolsjewisten dat hun
strijd voor een „communistic samenleving“,
een strijd tegen God is. De mensch moet door
zijn arbeid bewijzen, dat het geheel overbodig, ja
zelfs schadelijk is om aan God te gelooven. Door
„grondige wetenschappelijke voorlichting“, zal
men hem in zijn ongeloof steunen. Critiek op de
leiding der wetenschap is ongeoorloofd. Wie zich

1) Sidney and Beatrice Webb: Soviet-Communi-
sm, dl II, pag. 1138.

2) Vgl. N. Pörzgen: „Ein Land Ohne Gott“.

het zich rein houden van wat niet gegeten noch
aangeroerd mocht worden, het niet-overtreden van
het sabbathsgebot ook in zijne pharizeesche uit-
spinsels, dat was toch de weg ter behoudenis, ten
leven, daardoor verwierf men zich toch het toe-
gezegde heil. Zij zochten aldus hunne eigene ge-
rechtigheid op te richten, en verstonden niet, hoe
God hun door die instellingen en wetten had willen
leeren uitzien naar Christus, en had willen teeke-
nen, wat Hij zou doen om hen door Gods genade
te beschikken niet maar aardsche macht, doch veel
hooger, eeuwige redding en zaligheid.

Door die beschouwing en levenswijze botsten zij
tegen den Heere Christus en Zijn woord en werk,
toen Hij op aarde verscheen en leerde en leed en
eindelijk ook den kruisdood stierf. Hem, de vervul-
ling, en den Vervuller van al hun van God
ontvangen wetten en instellingen, herkenden zij
niet, toen Hij tot hen kwam als de in en door dat
alles geprofeteerde. Van zulk eenen Messias wisten
zij niet af, ondanks al hunne van God ontvangen
voorrechten, instellingen, wetten. Hem begeerden
zij niet. Tegen Hem stelden zij zich al feller, en
eindelijk grepen zij hunne wet om op grond daar-
van Zijnen dood te eischen: Wij hebben eene wet,
en naar onze wet moet Hij sterven.

Zoo heeft Israël zijnen ceremoniëlen dienst met
zijne door God verordende bepalingen en gegeven
typen niet verstaan, maar verkeerd opgevat en
misbruikt om er zichzelf mee te schaden en zijnen
van God gegeven Christus mee te brengen aan het
kruis en in den dood. Bij dien ceremoniëlen dienst
werd het behandeld als wijs en verstandig, als een
volwassene, die niet bij het uiterlijke zou blijven
staan, maar zou doordringen tot den geestelijken
zin. Eigene werkzaamheid, eigen redeneeren en
doordenken, moest daar nog bij te pas komen.
Het werd daarbij nog niet behandeld als een

niet geheel aan haar overgeeft wordt van onwil
en reactionnaire gezindheid beschuldigd, en ver-
volgd.

Stanley Jones verhaalt van een jongen man,
die gevangen werd gezet omdat hij weigerde zich
bij een anti-godsdiensig collectief aan te sluiten.
Een hoogleeraar, die het naturalisme een „onvol-
ledige levensfilosofie“ noemde, werd „tot de orde
geroepen en bewaakt“, opdat hij verder zwijgen
zoude.³⁾ Talrijke intellectuelen, die de onderdruk-
king van zoovele harde werkers niet langer kon-
den aanzien, en om des gewetens wille hun stem
tegen de gewelddadige vestiging eener „klasseloze
samenleving“ verhieven, werden zwaar gestraft.

„Zouden wij ooit,“ schrijft Stanley Jones, „door
ons als een duivel te gedragen, den duivel kunnen
uitdrijven uit een volk? De communisten hebben
niet geaarzeld het te probeeren. Telkens opnieuw
hebben ze, in de vervolging van hun echte of
veronderstelde vijanden, zich gedragen als dui-
vels om zoo den duivel uit de menschen te drij-
ven. Maar het gaat niet. Het is niet mogelijk
om met geweld vrije menschen te scheppen.“

Volkomen juist geoordeeld! Maar diezelfde Stan-
ley Jones projecteert maar al te dikwijls zijn
geidealiseerde beelden in dezelfde werkelijkheid,
waarover hij zooveel zulke uitstekende opmer-
kingen maakte, verliest haar diensgevolge uit het
oog, en... kan nu slechts woorden van waar-
deering vinden. Zoo meent hij opeens dat de
Russische samenleving op coöperatie gegrond
is, en stelt haar daarom hooger dan de Wes-
tersche, welke z.i. door concurrentie wordt
beheerscht.

Hij ziet niet in, dat deze vorm van „coöpe-
ratie“, waarin naar zijn eigen woorden de men-
schen zich opzettelijk als „duivels hebben ge-
dragen“, een groote stap achteruit beteekent,
in plaats van vooruit. De idee van „coöpe-
ratie“, van „collectieve productie“, van „dienst
aan de gemeenschap“, welke hem met geestdrift
vervult, stelt hij in plaats van de realiteit. Vandaar
de verwarring.

...

Er is dus geen sprake van, dat elke „dienst van
den mensch aan de gemeenschap“, een zedelijk
goede daad is.

Rykof, de man van den „rechttervleugel“ der
communistic partij, die nu van het toneel
verdwenen is, typeerde de Russische samenleving
eens met de woorden: „ons systeem is gebaseerd
op wantrouwen jegens iedere kleinere schakel
van de keten“⁴⁾. Elke organisatie wekte achter-
docht op bij de leiders, en doet dat nog. On-
ophoudelijk worden zij gecontroleerd, gezuiverd,
ontbonden, gereorganiseerd. En aan zulk een „ge-
meenschap“ moet de moraal worden ontleend? Zij
zou de „bron der ethiek“ zijn? Duidelijk blijkt
dat wanneer de maatschappij de wet Gods ver-
werpt, en zelve wetgeefster wil zijn, de menscheit
tot anarchie vervalt.

Een „geest van wantrouwen“, Rykof heeft het
zelf gezegd, doordringt alles. Maar dat beteekent
de heerschappij van het individualisme in zijn
meest verwerpelijken vorm. Een werkelijk „col-
lectief“ is in zulk een samenleving onmogelijk.

3) „Christus' Antwoord op het Communisme“, pg. 222.

4) „Soviet-Communism“, dl. II, pg. 800. Men zegt dat
Tomsy eenige weken geleden zelfmoord heeft gepleegd.

kindeke, van hetwelk alle voorwerpen, waarmede
het zich zou kunnen wonden, verwijderd worden,
en dat de spijze geheel geroed in den mond ge-
stoken ontvangt. En zie, met die ceremoniële wet-
ten en instellingen heeft het zichzelf den onder-
gang toegevoerd, en zijnen Messias aan het kruis
gebracht. De heilsopenbaring door symbool of
zinnbeeld, door ceremoniële offer en gebod, de
heilsopenbaring als voor wijzen en verstandigen,
als voor volwassenen, moest vervangen worden
door eene heilsopenbaring als aan kinderkens, die
bij hunne voeding en kleding en verzorging niets
hebben te doen dan maar te slikken en zich te
laten bedienen. Want anders werkte zij geen heil,
maar onheil, geen leven, maar den dood, door de
dwaasheid der menschen. En daarom zeide de
Heere: Ik dank U, Vader, dat Gij deze dingen voor
wijzen en verstandigen verborgen hebt. De Joden
vragen een teeken, en willen als wijzen en ver-
standigen zelve oordeelen en beslissen. De Grie-
ken zoeken wijsheid. Hun inzicht zal het uitmaken.
Aldus is het kruis van Christus voor beiden ver-
werpelijk, voor den Jood eene ergernis, voor den
Griek dwaasheid. Daarom heeft het Gode behaagd
door de dwaasheid der prediking zalig te maken
die gelooven. Hij heeft Zijne heilsopenbaring zoo
willen geven, dat zij geschikt is om kinderkens
tot verlossing en zaligheid te zijn, voor allen, die
zich alleen op Gods genade en heilswerking ver-
laten, zonder eenige eigene werkzaamheid, waar-
digheid of verdienste.

Wij moeten, om des Heeren dankzegging hier
recht te verstaan, ook letten op den tijd en de
omstandigheden, die hier uitdrukkelijk genoemd
worden. In dien tijd antwoordde Jezus en zeide,
schrijft Mattheüs: en ekeinoof tooi kairooi. Welke
gelegenheid was dat? Johannes' discipelen waren
gekomen om den Heere te vragen, of Hij was,

In Rusland is dat ook meermalen uitgesproken.
De geschiedenis van de bolsjewistische regeering
is gekenmerkt door scherpe conflicten, door
grootte belangentegenstellingen, welke duidelijk
toon dat van een „gemeenschappelijke dienst“
geen sprake is. De oproep daartoe werd dikwijls
als een harden dwang gevoeld, als een machts-
misbruik van de leiders. De voorbeelden zijn voor
het grijpen. De terreur over de „koelakken“, de
vervolg van de minderheden in de Oekraïne
en in het Finsche grensgebied, de strijd tegen
de geloovigen: het zijn allemaal daden van grove
willekeur en wreed geweld.

Maar ook in den communistischen kring zelf
heerschen ernstige meningsverschillen over de
wijze van afbetaling der z.g. schuld aan de ge-
meenschap.

Het waren vooral de vakverenigingen, die tegen
de zware eischen der creditrice protesteerden.
Een belangrijk gedeelte van de opbrengst der ge-
produceerde goederen werd namelijk aan de wer-
kers onthouden. De sociale diensten kostten veel
geld, de kapitaalbehoeften der industrie waren
zeer groot: aan de outillage der bestaande inrich-
tingen ontbrak veel, talrijke nieuwe fabrieken
moesten gesticht worden, en grootsche plannen
voor de opwekking van elektrische energie
wachten op een uitvoering. „Dat alles,“ werd
beloofd, „was voor de arbeidsgemeenschap even
noodzakelijk als de uitkeering van loonen.“

Die noodzakelijkheid werd echter door de be-
trokkenen aanvankelijk niet gevoeld. Tomsy⁵⁾,
langen tijd de opperste leider der vakverenigin-
gen, ontkende in 1929 op een congres dat het de
taak der arbeiderssyndicates was om voor de
perfectionneering der technische productiemidde-
len te ijveren, ook al zou zij den groei van het
voortbrengingsvermogen tengevolge hebben. Inte-
gendeel: hij beschouwde het als de plicht der
organisaties om steeds de verbetering van de ma-
teriële omstandigheden te bevorderen, en niets
anders. Dat de regeering een „socialistischen
wedstrijd“ verlangde, welke de goederenproductie
moest opvoeren, bewees z.i. wel dat deze groot
gebrek aan alles had. Het was volgens hem
echter niet geoorloofd om zulke enorme offers
van de arbeiders te vragen, teneinde haar uit de
moeilijkheden te helpen.

Stalin won den slag. Zijn vijfjarenplan
eischte een buitengewone krachtsinspanning van
de werkers. Op alle wijzen moest van hun
kracht gebruik worden gemaakt, zelfs de vrije
tijd mocht niet ledig worden doorgebracht: de
z.g. arbeidsexpedities in de groentekwekerijen
waren wel in naam vrijwillig, in werkelijkheid
werd echter een zware sociale druk uitgeoefend
om de onwilligen te dwingen daaraan deel te
nemen.⁶⁾

De leiding der communistische partij kon de
onafhankelijkheid der vakverenigingen niet lan-
ger dulden. Zij verzekerde zich nu van de voor-
naamste bestuursfuncties. Een vervolging op
grootte schaal vond plaats, overal ontdekte de
G. P. U. plaatselijke bestuurders, welke „aan het
proletariaat vijandig(!) gezind waren. Deze on-
trouw elementen werden verwijderd.“

Zoo overtuigde het Sovjet-gouvernement de ge-
organiseerde arbeiders, dat zij niet voor hun

5) W. H. Chamberlain: „Russia's Iron Age“, pg.
279 e.v.

die komen zou. De Heere had daarop naar Zijne
werken, als vervulling van Jesaja's profetie, ver-
wezen. En toen Johannes' discipelen weggegaan
waren, had Hij de grootheid van Johannes als
profeet in het licht gesteld, waartegenover Zijne
eigene hoogheid als Godsgezant te meer uitkwam.
Maar Israël liet zich zoomin door Johannes, als
door Hem winnen tot eigen behoud. Op den eenen
hadden zij dit aan te merken, op den ander
dat. De Heere vergelijkt hen bij kinderen, wien
niets naar den zin is, en die zoomin door het
eene spel, als door het andere, zich tot spelen of
medespelen laten bewegen. En dan komt Zijn
woord over Chorazin en Bethsaida en Kaper-
naüm. Hij had in deze steden veel gewerkt, groote
wonderen verricht. Maar hare inwoners bekeer-
den zich niet, en namen Hem niet aan, enkelen
uitgezonderd. Het liep dus tegen het laatst van
's Heeren werkzaamheid in Galilea. Weldra zou
Hij dat verlaten om door Perea naar Jeruzalem
te trekken en daar gekruisigd te worden. Nu zag
de Heere terug op Zijnen velen arbeid onder
de Joden en in Galilea. Wat was de vrucht?
Dat de Joden over het algemeen, en de Galieërs,
en ook de meest bevoorrechte steden als Cho-
razin, Bethsaida en Kapernaüm, Hem verwierpen,
en onbekeerlijk bleven. Het was met hen erger
dan met de inwoners van Tyrus en Sidon en
zelfs Gomorra. Maar daarom zou het hun ook
erger vergaan. Ik zeg u, sprak onze Heiland,
het zal Tyrus en Sidon verdragelijker zijn in
den dag des oordeels, dan u, gij Joden van
Chorazin en Bethsaida. En Kapernaüm, gij zult
tot de hel toe nedergestooten worden. Bij rijker
begenadiging en bevoorrechtiging ook zwaarder
schuld en schrikkelijker oordeel, zoo die goe-
dertierenheid Gods niet tot bekeering doet komen.

S. GRELDANUS.